

צילום תהליך

ההמלצות של צביקה אידלמן

זרעים של פורענות

עיתוי מקרי או צרוף מופלא? סרטי "שני" (בתי קולנוע "לב") מפיצים במקביל 2 סרטים שעיסוקם ילדים בתקופות שונות, מרקעים שונים ותרבות שונה ובכל זאת סימני השאלה סביב התנהגותם מעוררת השתאות. לעיתים אף מצמררת.

השלווה בכפר קטן בצפון גרמניה ערב מלחמת העולם הראשונה מופרת בשורה של אסונות שקשה להסביר. האם ייתכן שהאחראים לכך הם ילדים? מסרטו של מיכאל האנקה זוכה פרס "דקל הזהב" בפסטיבל קאן עולה תמונה קשה: מי שחוה חינוך נוקשה וציות עיוור-סופו שיפרק את המתח המצטבר בביצוע מעשי אלימות. מאחורי המראה התמים של ילדי הכפר מסתתרים להם רשע והתאכזרות.

"סרט לבן" הוא יצירת מופת שאיננה אלא כתב אשמה חמור נגד הקנאות הדתית וצרות-המוחין. האנקה סבור שזרעי-הפורענות הנאצית נבטו כבר בתחילת המאה הקודמת, אך לא רק שם: התנהלותם של מטיפי-הדת והשמרנות הקיצונית ברחבי העולם בולמת את רוח-החופש והתוצאות הוות אסון.

ואל הסרט השני - "מחוץ למים" שמו: החיים בצל אם חד-הורית המפריזה בשתיה באחת השכונות הנידחות של פרבר תעשייתי אנגלי חישלו את מאלי, צעירה בת 15, להגיב באופן מרדני, לעיתים בפראות. אחרי שנפלה ממסגרות החינוך הפורמאליות היא מדמה עצמה לסוסה שבויה המשמשת את שכניה מעבר לגדר, אותה היא מנסה למלט לחופשי אך ללא הצלחה. מאחורי מעטה הקשיחות והחיספוס מתגלה נפש רכה וחומלת. מחוות קטנות מצד המאהב של אימה, גורמות לה להתמסר אליו, אך האכזבה שהיא נוחלת מובילה להתפרצות אלימה חסרת פשרות. "מחוץ למים" זכה בפסטיבל קאן ב"פרס חבר השופטים" ומהווה ציון דרך נוסף בקריירה של הבימאית הסקוטית אנדריאה ארנולד שסרטה הקודם "דרך אדומה" נחשב נועז ופורץ-דרך וסלל את דרכה כאחת הבמאיות הצעירות והמבטיחות בעולם. "מחוץ למים" (במקור - FISH TANK) הוא דיוקן עגום של נערה מתבגרת, המחפשת את עצמה בהיותה נטולת-השגחה, בית-הספר של החיים מזמן לה ההסתבכויות אין-ספור, אך היא ממאנת לוותר על חירותה, גם כשמעשיה החמורים עלולים לפגוע בעתידה.

בעוד שב"סרט לבן" דווקא החינוך הקפדני והבלתי-מתפשר, המושתת על עקרונות מוסריים נוקשים הוא הגורם לאלימות, הרי "מחוץ למים" מציג תופעה הפוכה: ילדים מוזנחים מאמצים דפוסי התנהגות עבריינית ומערכות החינוך והרווחה חסרות אונים. ב-2 המקרים, כמה לא מפליא, המימסד מעדיף להסתיר את הבעיה ולטייחה במקום להתמודד עם השלכותיה.

